

Jóannes Jacobsen

LAKSÁFOSS-KANNINGIN ER HEILASPUNI

TAÐ ER ONKI BÚSKAPARFRØÐILIGT GRUNÐARLAG FYRI AT SIGA, AT TAÐ BERT ERU TÆR VALUTASKAPANDI VINNURNAR, SUM SKAPA ØLL VIRÐINI OG ALT ANNAD VIRKSEMI Í FØROYSKA SAMFELAGNUM. TÍ BYGGIR KANNINGIN HJÁ MAGNA LAKSÁFOSS Á SKEIVAR FORTREYTI, OG NIÐURSTØÐURNAR ERU FRÍUR FANTASIUR, SIGUR JÓANNES JACOBSEN, BÚSKAPARFRØÐINGUR

Ingolf S. Olsen – PRESS

Jóannes Jacobsen, adjunktur í búskaparfrøði á Fróðskaparsetrinum, fer ikki fram við mýkindum, tá hann gevur sítt skotsmál til nýggju kanningin um samfelags-tyðningin av fiskivinnuni, sum Magni Laksáfoss, búskaparfrøðingur, hevur gjørt fyri Føroya Reiðarafelag.

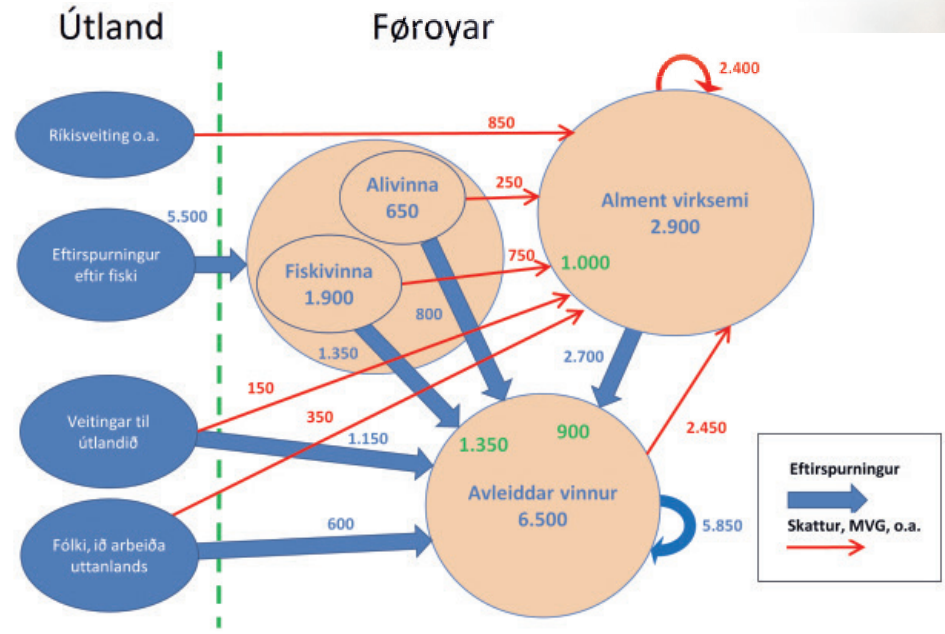
– Hann hevur gjørt fleiri kanningar av hesum slagnum, fyri stuttum gjørdi hann til dømis eina fyri Antares og Skipara- og Navigatørfelagið um føroysku arbeiðsmegina uttanlands. Og tað er tað sama konseptið hvørja ferð, at hann tvíheldur um, at tað eru tær valutaskapandi inntøkurnar, sum einsamallar blása liv í føroyska búskapin, sama hvørjar tær eru – um tað eru føroyingar, sum arbeiða og fáa lön í útlandinum, ella tað er fiskivinnan, sum selur síni ting uttanlands, ella ríkisveitingin, ella hvat tað nú kann vera, sigur Jóannes Jacobsen.

HEILASPUNI

Hann skýrir bæði hesa seinastu kanningin hjá Magna Laksáfoss fyri Reiðarafelagið og tær undanfarnu av sama slag fyri at vera reinur heilaspuni.

– Sambært Magna Laksáfoss livir alt tað, sum hendir innanlands í Føroyum – tað almenna og tað innlenska vinnuvirksemið – bara av teimum virðunum, sum hesar valutaskapandi vinnurnar skapa, uttan sjálv at vera ment at skapa nakað. Altso ongin í Føroyum fer til arbeiðis, fyrr enn onkur danskari sendir okkum nakað av pengum fyri okkara bláu eygu skuld, ella tí vit hava selt onkran fisk, ella tí ein føroyingur fær lön frá einum norsku arbeiðsgevara og sendir teir pengarnar til Føroya. Um tað ikki hendir, so dovnar føroyingar og fara bara heim at leggja seg á sofuna. Tað er logikkurin hjá Magna Laksáfoss.

– Trupulleikin er bara tann, at tað er ein fríur fantasiur, hatta er ein søga, sum hann hevur bryggjað uppi í høvðinum á sær

Soleiðis sær myndilin út, sum Magni Laksáfoss hevur gjørt, og sum er høvuds- amboðið í hansara greining. Men Jóannes Jacobsen er bersøgin, tá hann lýsir dygdina á myndlinum: – Handan modellin ella maskinan, sum Magni Laksáfoss koyrir øll síni data ígjøgnum, er nakað skrambul, og úrslitið, sum kemur út í hinum endanum er tí eisini reint volapykk, sigur Jóannes Jacobsen.

sjálvum, tí har er í øllum færum absolutt onki grundarlag fyri hasi søguni í altjóða viðurkendari búskaparfrøði, sigur Jóannes Jacobsen.

ÓBRÚKILIG MASKINA

Tað er myndilin, sum er grundarlag undir útrokningunum hjá Magna Laksáfoss, ið sambært Jóannesi Jacobsen er óbrúkiligur.

– Handan modellin ella maskinan, sum hann koyrir øll síni data ígjøgnum, er nakað skrambul, og úrslitið, sum kemur út í hinum endanum er tí eisini reint volapykk, sigur hann.

Men hvussu kunnu tveir búskaparfrøðingar, sum hava lisið tað sama á sama universiteti, nevnliga búskaparfrøði á Københavns Universitet, hava so mótstrið- andi uppfatanir av, hvat er rætt og rangt í búskaparfrøðini?

– Grundleggjandi trupulleikin við kanningin er, at hon ikki stendur á búskapar- frøðiligum botni. Fyrsta tal-talvan í hansara frágreiðing er ein samanteljing av brutto- faktorinntøkuni innan høvudsbólkarnar í føroyska búskapinum. Tað er fint, tí hetta eru bara hagtøl frá Hagstovu Føroya, sum hann hevur listað upp, men hatta er tað, longri er søgan ikki, tá tú skalt gera eina støðulýsing.

– Hatta eru faktuellu tøluni, tey røttu tøluni. Men so koyrir Magni Laksáfoss tøluni ígjøgnum sína maskinu, upp í fleiri ferðir enntá, og tú kanst fáa akkurát tað burtur úr, sum tú vilt, sigur Jóannes Jacobsen.

SKEIV AMBOÐ

Feilurin við myndlinum – maskinuni – hjá Magna Laksáfoss er sambært Jóannesi Jacobsen, at hann, umframt at sjálv fortreytin við teimum valutaskapandi vinnunum er

skeiv, brúkar nøkur amboð, ið als ikki kunnu brúkast til greiningar av hesum slagnum, nevnliga sonevndar multiplikatorar. Multiplikatorar verða brúktir, tá metast skal um ávirkanina á øll onnur búskapartøl, um tú broytir eitt teirra.

– Tú kanst ikki brúka multiplikatorar í statiskum uppteljingum, sum ein útrokning av BFI er. Tú kanst brúka teir í konjunktur- analysum, tá tú skalt greina avleiðingarnar av sveiggjum í búskapinum. Til dømis hvussu tað hevði ávirka samlaða føroyska búskapin ella partar av honum, um fiskaprisirnir tvífaldaðust frá degi til dags.

– Tá búskaparfrøðingar tosa um BFI, tosa teir um triggjar framleiðslufaktorar – tí verður tað kallað faktorinntøka. Teir triggir faktorarnir eru náttúrtilfeingi, arbeiðsmegi og kapitalur – og í øllum búskapargeirunum kanst tú seta tøl á hesar somu triggjar framleiðslufaktorarnar. Og so verður talt upp, hvussu nógv lön og avkast fáa hesir faktorarnir í teimum ymisku vinnunum, í fiskivinnuni, í alivinnuni, í almenna geiranum o.s.fr. Og tað er so tað, hatta er søgan, og longri er hon ikki.

– Men so kemur Magni við sínari søgu um, at tað bara eru tær valutaskapandi vinnurnar, sum skapa innlendskt virksemi sum avleitt virksemi, meðan innlenska vinnan og almenni geirin sjálv onki skapa. Hann brúkar multiplikatormodellin til at siga, hvat hendir frá einum ári til næsta, og frá einum áratíggju til næsta, uttan at talan er um konjunktursveiggi. Fyrst tekur hann allan BFI-stabban í innlenskari avleiddari vinnu og deilir hann út á hinar stabbarnar. Síðani ger hann tað sama við BFI-stabban við almenna geiranum, og heldur soleiðis áfram við at koyra tøluni ígjøgnum maskinuna, petta BFI-tøluni sundur og seta tey saman aftur eftir egnum høvdi, sigur Jóannes Jacobsen.

SKEIV FORTREYTI

Av tí at premissurin, fortreytin, fyri grein- ingini hjá Magna Laksáfoss er skeiv, og hann